

Вікторія Сологуб

ORCID ID 0000-0001-7346-7929

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри музичного мистецтва
відокремленого підрозділу «Миколаївська філія
Київського національного університету
культури і мистецтв»,
вул. Декабристів, 17, 54000 Миколаїв, Україна,
victoriya12ds@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена впровадженню інклюзивної освіти у закладах вищої мистецької освіти України. Реалізація поставленої цілі передбачає увагу до питання впровадження музичної освіти для людей з особливими потребами, шляхів удосконалення освітнього процесу та його полегшення. Завданням дослідження виступає виділення специфіки роботи зі студентами в класі з фаху (на прикладі опанування мистецтва гри на класичній гітарі). Завдяки практиці роботи з учнями, що мають вади зору, автор статті виділяє інноваційний алгоритм розучування нотного тексту та подальшої роботи з творами. Пропонується активне залучення різноманітних програм, пов'язаних з набором нотного тексту, записом аудіо файлів, їх обробкою та видозміненням. Існуюче програмне забезпечення, як-от Finale, Sibelius та інші нотні редактори надають можливості зміни набраного музичного тексту, його уповільнення, сольфеджування. Хоча ця новація не здатна стати повним заміном нотного тексту, набраного шрифтом Брайля, проте вона стає гарною альтернативою.

Ключові слова: гітара; заклад вищої мистецької освіти; інклюзивна освіта; комп'ютерні програми; нотні редактори.

<https://doi.org/10.28925/2078-1687.2019.1-2.7884>

Вступ. В сучасному суспільстві однією з нагальних проблем є надання освітніх послуг людям з особливими потребами. Процес їх виховання та навчання, починаючи з дитячого віку до студентського, пов'язаний з рядом труднощів, які мають різні шляхи вирішення. Питання необхідності розробки стратегій просування інклюзивної освіти у закладах вищої мистецької освіти України є одним з найбільш актуальних в умовах сьогодення. Висвітлення особливостей провадження освітніх послуг для студентів у сфері музичної освіти є результатом теоретичного дослідження даної проблеми та практичного досвіду, реалізованого у викладацькій діяльності автором статті. Окреслення результатів теоретико-практичних узагальнень є не лише актуальним, але й таким, що може стати у нагоді у педагогічній діяльності.

Протягом останнього десятиліття активізувався інтерес до проблеми необхідності впро-

вадження інклюзивної освіти. Питання підготовки майбутнього вчителя музики до конструювання уроків в умовах інклюзії аналізується в праці Л. Беземчук та А. Чирви (2015). Певні аспекти розвитку концептуальної та законодавчої бази, пов'язані з інклюзивною освітою розглянуто в роботі Г. Булат (2016). Інклюзивна мистецька освіта як інноваційна проблема XXI ст. окреслюється в дослідженні О. Ляшенко (2014). Проблема розвитку інклюзивної освіти у європейському просторі представлено в праці Ю. Мельник, Н. Одиноквої та О. Смирнова (2013). Специфіка професійної діяльності вчителя музики в умовах інклюзивної освіти досліджена в статті А. Поліхроніди (2016). Порівняльна характеристика діяльності викладачів з різних європейських країн в умовах інклюзивної освіти у сфері музичного виховання представлена в колективному дослідженні П. Бурнард, Є. Сазер та ін. (2008). Проблема впровадження інклюзивної освіти для осіб, що мають вади зору, в рамках закладів вищої мис-

тецької освіти розроблялась також західними дослідниками, зокрема в роботі Н. Болл (2017). Попри те, що в сфері педагогіки починають розроблятися актуальні питання інклюзивної освіти, її роль та специфіка в контексті роботи закладів вищої мистецької освіти залишається малодослідженим аспектом.

Головною метою статті є висвітлення специфіки впровадження інклюзивної освіти у закладах вищої освіти мистецького спрямування України на прикладі класу класичної гітари викладача В. Д. Сологуб у Миколаївській філії Київського національного університету культури і мистецтв. Реалізація поставленої цілі передбачає увагу до питання впровадження музичної освіти для людей з особливими потребами, шляхів удосконалення освітнього процесу та його полегшення. На основі теоретичних напрацювань українських та російських сучасних дослідників за допомогою методів аналізу та синтезу виокремлюються актуальні проблемні аспекти, наявні в даній сфері. Завданням дослідження виступає виділення специфіки роботи зі студентами в класі з фаху (на прикладі опанування мистецтва гри на класичній гітарі). Завдяки практиці роботи з учнями, що мають вади зору, автор статті виділяє інноваційний алгоритм розучування нотного тексту та подальшої роботи з творами. Пропонується активне залучення різноманітних програм, пов'язаних з набором нотного тексту, записом аудіофайлів, їх обробкою та видозміненням.

Доцільність впровадження інклюзивної освіти в закладах вищої мистецької освіти. У сучасному суспільстві існує ряд проблем, пов'язаних з освітнім процесом. Можна зазначити, що провідною ознакою сьогодення є розвиток різноманітних технологій, які безпосередньо впливають на життя людини внаслідок того, що досить багато інформації можна отримати в мережі Інтернет, створюється позірне уявлення стосовно того, що будь-які знання можна отримати самотужки, не навчаючись у закладах освіти. Проте набагато більш доцільним є підхід, який би враховував можливість залучення новітніх можливостей, які виникають завдяки появі різноманітних технологій, у освітньому процесі. Існує чимало людей, для яких здобуття музичної освіти постає набагато більш складним процесом, зумовленим певними особливостями індивідуального характеру. Їх навчання у рамках існуючих освітніх закладів мистецького спрямування потребує формування нових підходів, які б були спрямова-

ні на спрощення шляхів досягнення музичного мистецтва. Практична реалізація принципів інклюзивного навчання в країнах Західної Європи, США, Канади та Японії пройшла шлях від простих дослідів спільного навчання до формування системи поглядів і практичних рекомендацій (Мельник, 2013). Так у спільній розробці викладачів з чотирьох країн – Іспанії, Великобританії, Австралії та Швеції було виявлено, що при інклюзивній музичній освіті унаочнюються єдині принципи роботи зі студентами з особливостями розвитку: прагнення зрозуміти потреби учнів; вибудувати тематичний наратив, який був би прийнятий студентами; розробити прийоми навчання, які б викликали внутрішню вмотивованість на спільну роботу у команді та послідовність у провадженні обраної стратегії в класі (Burnard, 2008).

Варто відзначити, що дослідження, проведені у зв'язку з навчанням студентів з вадами зору музиці у закладах вищої мистецької освіти за кордоном, виявило також чимало проблемних аспектів. Зокрема, в праці Н. Болл наводились результати аналізу ситуації, що склалась в Університеті мистецтв м. Гельсінкі (Фінляндія). Було проведено опитування серед студентів, що мають вади зору, які зазначили, що їх однолітки-студенти та більшість співробітників підтримували їх, жертвуючи своїм вільним часом для допомоги студентам з серйозними порушеннями зору при виникненні проблем. Однак це не відображало ставлення усіх людей, з якими вони стикались. «Деякі співробітники або не бажали, або були не в змозі підтримати даного студента. Часто персоналу потрібен час, щоб пристосуватися до потреб студенту із серйозними порушеннями зору» (Ball, 2017, р. 44). Проведене дослідження виявило необхідність підвищення обізнаності та підтримки персоналу, а також того, що навіть у європейських країнах унаочнюється складність вивчення певних творів, зокрема сучасних авангардних авторів, які пов'язані з нестандартною нотацією, адже їх важко записати системою Брайля. Відзначимо, що у вітчизняному просторі практика інклюзивної освіти лише починає вкорінюватися та потребує значних зусиль з боку викладачів та винайдення шляхів задоволення потреб студентів з особливими потребами.

В останні роки починає змінюватись вектор процесу навчання, адже актуалізується потреба у провадженні інклюзивної освіти, на що вказує ряд авторів. «Еволюція освіти, її концепції та принципи змінила підхід до навчання. У

різні періоди виявлялися специфічні тенденції і висувались різноманітні підходи. Останні десятиліття в історії освіти відзначені яскраво вираженим просуванням інклюзивної освіти (надалі – ІО) як важливого фактора забезпечення рівних шансів для всіх дітей» (Булат, 2016, с. 12). Інклюзія вимагає змін на всіх рівнях освіти, адже має враховувати потреби тих, хто навчається. Чимало проблемних аспектів у рамках інклюзивної освіти вкорінюються у проблемах структурно-організаційного характеру. Так, неефективність системи може бути обумовлена наступними чинниками, на які звертає увагу Г. Булат, доктор педагогічних наук, учасник проекту розвитку та просування інклюзивної освіти: «відсутність послуг інклюзивної освіти та взаємозв'язку зі спільнотою; відсутність прикладів і досвіду інклюзії; недостатність послуг сімейної підтримки» (Булат, 2016, с. 12).

Практичні рекомендації щодо впровадження інклюзивної освіти у класі класичної гітари, отримані автором у ході викладацької діяльності. Розглянемо більш детально особливості впровадження інклюзивної освіти у класі гітари. Варто відзначити, що характер проблемних питань, які можуть з'явитись перед викладачем та учнем у освітньому процесі, досить сильно різняться внаслідок конкретних особливих потреб, які можуть мати учні. «Зрозуміло, що у виборі форм, методів і засобів роботи педагог повинен враховувати особливості кожної дитини, що потребує від нього певних спеціальних знань та вмінь» (Поліхроніди, 2016, с. 113). У рамках наукової статті неможливо охопити увесь спектр можливих варіантів та аспектів вирішення даного питання, натомість доцільно окреслити ті здобутки, які були отримані в ході викладацької діяльності.

Відзначимо, що структура музичного уроку з фаху є досить гнучкою. За рахунок того, що в більшості випадків заняття з фаху передбачають індивідуальну роботу викладача та учня, це дозволяє організувати роботу на основі взаємозв'язку засобів музики з певними прийомом, які сприятимуть полегшенню освітніх завдань. Чималу роль відіграє постать викладача, який має володіти великими знаннями фахової дисципліни, мати гарну психологічну підготовку та бути відкритим до включення та використання новітніх методик. Вітчизняна дослідниця А. Поліхроніди акцентує увагу на широких можливостях викладача: «Однак професійна діяльність учителя музики в умовах

інклюзивної освіти має ґрунтуватися не лише на знаннях із загальної психології, педагогіки і методики викладання музики, а й знаннях зі спеціальної психології, корекційної педагогіки і спеціальних методик викладання» (Поліхроніди, 2016, с. 112).

У викладацькій діяльності автора неодноразово були учні, що мали вади зору. Це накладало певні обмеження, проте не ставало на заваді опанування музичного мистецтва. Наявність учнів, з подібними особливими освітніми потребами, сприяє тому, що вони не можуть у повній мірі розучувати новий музичний твір, грати його з листа без допомоги викладача. Відповідно заняття з фаху (класична гітара) передбачали створення індивідуального підходу, який модифікується в залежності від ступеня технічного оснащення студента в позааудиторний час, його здатності бачити певний нотний текст чи виключно орієнтуватись на ноти, набрані шрифтом Брайля. Педагогічна діяльність включала як роботу з учнями, що мають лише 10-15 % зору, так і повністю позбавлених можливості бачити. Сучасні автори відмічають потребу формування підходів, які б дозволили кожному учню опанувати музичне мистецтво. «Традиційно зміст освіти у вигляді навчального матеріалу надається учню з метою засвоєння, в евристичному навчанні – з метою створення учнем з особливими потребами особистісного змісту освіти у вигляді особистісних продуктів творчості. Завдання вчителя – надати допомогу кожному учню з особливими потребами в побудові індивідуальної траєкторії освіти, що співвідноситься с загальноприйнятими здобутками людства і спрямованої на їх прирощування» (Беземчук, 2015, с. 41–42).

Сутнісною відмінністю у роботі з фаху з учнями з вадами зору є те, що музичний матеріал розучується з викладачем. Викладач виконує повністю твір, потім грає одночасно з ними. Важливим чинником є орієнтація на слухове сприйняття, відповідно під час гри викладач називає аплікатуру, ноти, тривалості, переходить з позиції в позицію, тобто з одного ладу на інший. Обов'язковим компонентом розучування музичного тексту є надиктовування нот, під час якого студенти можуть записувати текст шрифтом Брайля. Окрім цього важливим фактором у вивченні музичного матеріалу є використання технічних засобів. Насамперед, уроки обов'язково записуються на диктофон, щоб учень міг прослухати музичний текст, рекомендації викладача та його коментарі стосовно

обраних позицій при грі. Проте даний підхід не може повністю компенсувати відсутню можливість зорового сприйняття тексту. Отже, другим чинником, який необхідний у інклюзивній освіті – це комп'ютерно-програмне устаткування. Наразі існує чимало програм, розрахованих для набору музичного тексту – це Finale, Sibelius, MagicScore Maestro, які також мають функцію його відтворення у більш-меншій відповідності з обраним тембром. За умови наявності даної програми та файлу твору, набраного у цій програмі, можливе збільшення тексту за допомогою опції «лупа», що дозволяє розучувати твір учням з вадами зору самостійно. Окрім цього, якщо наявний комп'ютер з клавіатурою Брайля, то студент здатний під час знайомства з музичним твором відразу створювати файл у даних програмах, який потім можна використовувати для подальшого розучування. Учень може грати з одним навушником, що дозволить чути записаний файл та власну гру.

На другому етапі роботи з музичним твором необхідним є пошук його концертного запису, який учень може використовувати в якості зразка для наслідування. За рахунок аналітичного підходу, що може здійснюватися учнем та контролюватися викладачем, виокремлюються сильні та слабкі сторони інтерпретації твору, беруться до уваги елементи, гідні наслідування, під час роботи над твором. При розучуванні складних у технічному відношенні епізодів також досить широкі можливості створюються за рахунок використання комп'ютерних програм, в яких є можливість зміни аудіофайлів. Неодмінним компонентом може стати уповільнення аудіо, що дозволить полегшити його сприйняття та подальше відтворення. Можна записати твір у реальному часі в таких програмах, як Cubase, MAGIX Music Maker 2015, Mixcraft, FL Studio, SunVox, NanoStudio, Ableton, MadTracker, Audition, REAPER та інших. Чималий потенціал для обробки аудіо файлів надає Sound Forge Pro, Traktor PRO. Використання даних програм буде доцільним для учнів будь-якої музичної спеціальності. Проте можна виокремити тих, що мають особливі можливості при опануванні гри на гітарі. Так програми Guitar Pro та MagicScore Guitar допоможуть швидше освоїти гітару, адже можуть надати можливості для навчання і самонавчання гітариста, здійснення аранжування та написання музики. В них наявна можливість не лише записати специфічні гітарні прийоми типу бенду, глісандо, легато, а й налаштувати їх звучання.

Деякі редактори після набору нот мають функцію сольфеджування, тобто називаються ноти під час звучання.

Варто відмітити, що хоча надані досить широкі можливості відкриваються за рахунок використання різноманітного програмного забезпечення та комп'ютерного устаткування, існує ряд проблем з їх введенням в широкий вжиток у ході інклюзивної освіти. Не всі учні мають можливість придбати ліцензовані програми, потрібну техніку. Існування нот, надрукованих шрифтом Брайля істотно спростило б можливість долучитися до музичного виконавства самотужки. Проте, на даний момент немає подібної практики, внаслідок невеликої кількості учнів з особливими потребами, порівняно з широким загалом.

Окрім цього є ряд складнощів, пов'язаних з мистецтвом гри на гітарі, які можуть стати перешкодою на шляху опанування інструменту. У гітарі нота однієї і тієї ж октави розташована в двох-трьох місцях, на відміну від інших поліфонічних інструментів. До того ж нотний запис в одному ключі досить сильно ускладнює процес роботи з поліфонічною фактурою. Адже 80% матеріалу – це прихована поліфонія, яку потрібно знайти і вивчити по голосах, що просто зробити, залучивши візуальне сприйняття нотного тексту, проте складніше, спираючись виключно на аудіальне. Певну складність має і аплікатура, адже вона є не десятипальцевою, як при грі на фортепіано чи акордеоні, а здебільшого восьми пальцева, що ускладнює гру поліфонічної фактури. Так само певні труднощі створює постійна скордатура басів.

Проте варто відмітити, що за умови наявності бажання здобути ґрунтовну музичну освіту з боку студента та налаштованості викладача на максимальну віддачу, можна досягнути надзвичайно високих результатів. Так наявність у студента особливих потреб стає своєрідним викликом та випробуванням можливості подолати будь-які перешкоди. В якості прикладу можна навести досягнення студентів-гітаристів викладача з фаху – кандидата педагогічних наук Сологуб Вікторії Даріївни, які мають особливі потреби. Серед них є виконавці з різним ступенем враження зору: незрячі, слабозорі, з діагнозом «макулодистрофія сітківки» обох очей, внаслідок якого у окулярах людина здатна бачити лише 15 %, а не 100 %. Безумовно висока творча обдарованість студентів та індивідуально підібраний методичний підхід сприяли тому, що вони стали виконавцями,

чия майстерність була гідно оцінена на рівні міжнародних та всеукраїнських конкурсів. Гітаристами, які отримали визнання на різноманітних конкурсах, є незрячий Олександр Кириченко (лауреат Всеукраїнських конкурсів), слабозорі Вікторія Олейник та Анастасія Царикова (лауреати Всеукраїнських та міжнародних конкурсів). Значний потенціал має і слабозорий гітарист-початківець Микита Чернишов. Учениці-гітаристки не лише стали лауреатами багатьох міжнародних конкурсів, а й переможницями більше ніж десяти конкурсів класичних гітаристів – у Чехії, Германії, Італії. Так, у 2018 р. гітаристка А. Царикова отримала на Всеукраїнському музичному конкурсі «Класичний меридіан» тричі першу премію: у категорії «соліст», як учасниця дуету гітар (з В. Олейник) та учасниця квартету «Classic guitar», до якого входять обидві виконавиці. Так само значними були успіхи на всеукраїнській музичній олімпіаді 2018 р., що проходить під патронатом провідного українського композитора Євгена Станковича, де студентки класу отримали перший приз за сольне виконавство та перший приз за ансамблеве дуетне виконавство.

Отже, можна зазначити, що у сучасній мистецькій освіті має надаватись важлива роль інклюзивній освіті, яка має враховувати потреби учнів. Перспективним напрямком можна вважати розвиток наступних аспектів, пов'язаних з викладацько-методичною діяльністю, які згадує у своїй праці О. Ляшенко: «Розробка принципів відбору навчального матеріалу з урахуванням потреб мистецького розвитку особистості у розмаїтті різновидів художньої діяльності; застосування нової методики, яка базується на художньо-образному засвоєнні світу» (Ляшенко, 2014, с. 490).

Висновки. У сучасних закладах вищої мистецької освіти існує ряд проблемних моментів. Насамперед, попри те, що актуалізувалось

питання впровадження інклюзивної освіти в українському просторі, практична реалізація даного завдання пов'язана з рядом складнощів. Існує багато різних людей, що мають особливі потреби. Їх освітній процес пов'язаний з рядом складних ситуацій, поява яких обумовлюється об'єктивними та суб'єктивними чинниками. Розвиток та музичне виховання в класі гітари з фаху передбачає впровадження комп'ютерного обладнання та технічно-комп'ютерного устаткування під час занять, що дозволить спростити процес розучування та подальшого відтворення музичного тексту. Проте в сучасних вищих навчальних закладах України немає достатньої кількості потрібного технічного устаткування. Хоча розвиток техніки надає додаткові можливості, які можуть бути використані у інклюзивній освіті.

Наукова новизна полягає у синтезуванні практичних висновків, отриманих автором у ході викладацько-педагогічної діяльності. Виділяється ряд проблемних аспектів та алгоритмів їх розв'язання. Підкреслюється важливість розучування музичного матеріалу з викладачем, особливо коли мова йде про осіб з особливими можливостями – вадами зору. Існуюче програмне забезпечення, як-от Finale, Sibelius та інші нотні редактори надають можливості зміни набраного музичного тексту, його уповільнення, сольфеджування. Хоча ця новація не здатна стати повним заміном нотного тексту, набраного шрифтом Брайля, проте вона стає гарною альтернативою.

Перспективи подальших досліджень полягають у впровадженні інклюзивної освіти в рамках вищих навчальних закладів України мистецького спрямування, практичному застосуванні окреслених практико-методичних надбань та важливості їх розвитку, що сприятиме виділенню можливих подальших стратегій.

Література

- Беземчук Л. В., Чирва А. О. Підготовка майбутнього вчителя музики до конструювання уроків в умовах інклюзії. *Ідеї гуманної педагогіки та сучасна система інклюзивного навчання: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвяченої 97-річчю від дня народження В. Сухомлинського, 29–30.09.2015*. Кіровоград: Ексклюзив-систем, 2015. С. 39–42.
- Булат Г. Концептуальна и законодательная база развития инклюзивного образования. *Инклюзивное образование: методическое пособие для непрерывного обучения дидактических кадров, работающих в области инклюзивного образования детей*. Кишинев: Б. и., 2016. Часть 1. С. 10–41.
- Ляшенко О. Д. Інклюзивна мистецька освіта: інноваційна проблема XXI ст. *Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 16–17.10.2014 р., м. Київ*. Київ, 2014. С. 483–491.

- Мельник Ю. В., Одинокова Н. А., Смирнов А. А. Инклюзивное образование в России и за рубежом: теория и практика: монография. Новосибирск: Сибпринт, 2013. 206 с.
- Поліхроніди А. Специфіка професійної діяльності вчителя музики в умовах інклюзивної освіти. *Молодь і ринок*. 2016. № 8 (139). С. 111–114.
- Ball N. J. M. The experiences of severely visually impaired students in higher music education. *Pedagogical studies. Research Seminar. 12th May 2017*. Helsinki, 2017. 56 p.
- Burnard P., Dillon S. C., Rusinek G., Saether E. Inclusive pedagogies in music education: A comparative study of music teachers' perspectives from four countries. *International Journal of Music Education*. 2008. № 26 (2). P. 109–126.

References

- Bezemchuk, L. V., Chirva, A. O. (2015). Pidhotovka maybutn'oho vchytelya muzyky do konstruyuvannya urokiv v umovakh inklyuziyi [Preparation of the future teacher of music for constructing lessons in the conditions of inclusion]. *Ideyi gumannoyi pedagogiki ta suchasna sistema inklyuzivnogo navchannya: zbirnik materialiv Vseukrayinskoyi naukovо-metodichnoyi konferenciyi, prisvyachenoyi 97-richchyu vid dnya narodzhennya V. Suhomlinskogo, 29–30.09.2015*. Kirovograd, Ukraine: Eksklyuziv-sistem, 39–42 (ukr).
- Bulat, G., Rodica, N., Balan, V. (2016). Konceptual'naja i zakonodatel'naja baza razvitiya inkluzivnogo obrazovaniya [Conceptual and legal framework of inclusive education]. In *Inkluzivnoe obrazovanie: metodicheskoe posobie dlja nepreryvnogo obuchenija didakticheskikh kadrov, rabotajushchih v oblasti inkluzivnogo obrazovaniya detej* (pp. 10–41). Kishinev, Moldova (rus).
- Lyashenko, O. D. (2014). Inkluzivna mystecjka osvita: innovacijna problema XXI st. [Inclusive artistic education: an innovative problem of the XXI century]. *Profesijna mistecjka osvita i hudozhnja kultura: vikliki HHI stolittya: zbirnik materialiv Mizhnarodnoyi naukovо-praktichnoyi konferenciyi, 16–17.10.2014 r., m. Kyiv*, (pp. 483–491). Kyiv, Ukraine (ukr).
- Melnik, Ju. V., Odiнокova, N. A., Smirnov, A. A. (2013). *Inkluzivnoe obrazovanie v Rossii i za rubezhom: teorija i praktika [Inclusive education in Russia and abroad: theory and practice*. Novosibirsk, Russia: Sibprint (rus).
- Polichronidi, A. (2016). Specyfika profesijnoji dijalnosti vchytelja muzyky v umovakh inkluzivnoji osvity [Specificity of the professional activity of the teacher of music in the conditions of inclusive education]. *Molod i ryнок*, 8 (139), 111–114 (ukr).
- Ball, N. J. M. (2017). *The experiences of severely visually impaired students in higher music education. Pedagogical studies. Research Seminar. 12th May 2017*. Helsinki, Finland (eng).
- Burnard, P., Dillon, S. C., Rusinek, G., & Saether, E. (2008). Inclusive pedagogies in music education: A comparative study of music teachers' perspectives from four countries. *International Journal of Music Education*, 26 (2), 109–126 (eng).

ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ВЫСШЕГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Сологуб Виктория, кандидат педагогических наук,
старший преподаватель кафедры музыкального искусства обособленного подразделения
«Николаевский филиал Киевского национального университета культуры и искусств»,
ул. Декабристов 17, 54000 Николаев, Украина,
victoriya12ds@gmail.com

Статья посвящена внедрению инклюзивного образования в учреждениях высшего художественного образования Украины. Реализация поставленной цели предполагает внимание к вопросу внедрения музыкального образования для людей с особыми потребностями, путей совершенствования образовательного процесса и его облегчения. Задачей исследования выступает выделение специфики работы со студентами в классе по специальности (на примере освоения искусства игры на классической гитаре). Благодаря практике работы с учащимися, имеющими проблемы со зрением, автор статьи выделяет инновационный алгоритм разучивания нотного текста и дальнейшей работы с произведениями. Предлагается активное привлечение различных

программ, связанных с набором нотного текста, записью аудио файлов, их обработкой и видоизменением. Существующее программное обеспечение, например Finale, Sibelius и другие нотные редакторы предоставляют возможности изменения набранного музыкального текста, его замедление, сольфеджирование. Хотя эта новация не способна стать полным заменителем нотного текста, набранного шрифтом Брайля, однако она становится хорошей альтернативой.

Ключевые слова: гитара; заведение высшего образования художественного направления; инклюзивное образование; компьютерные программы; нотные редакторы.

FEATURES OF IMPLEMENTATION OF INCLUSIVE EDUCATION AT THE HIGHER ART SCHOOLS OF UKRAINE

Sologub Victoria, PhD (Pedagogy),
Senior Lecturer of the Department of Musical Art of the Separated Subdivision
«Mykolayiv Branch of Kyiv National University of Culture and Arts»,
17 Dekabristov Str., 54000 Mykolaiv, Ukraine,
victoriya12ds@gmail.com

The purpose of the research is to highlight the role of inclusive education in higher art educational institutions of Ukraine. The realization of this goal implies attention to the issue of introducing music education for people with special needs, ways of improving the educational process and its facilitation. The methodology of the research is connected with the use of methods of analysis and synthesis, thanks to which the actual problematic aspects that are available in this field are highlighted. The task of the study is to highlight the specifics of working with students in the class by specialty (using the example of mastering the art of playing the classical guitar). Thanks to the practice of working with students who have visual problems, the author of the article singles out the innovative algorithm for learning the music text and further work with the works. It is proposed to actively involve various programs related to typing notation text, recording audio files, processing them and modifying them. The scientific novelty consists in synthesizing practical conclusions obtained by the author in the course of teaching activities. A number of problem aspects and algorithms for their solution are singled out. The importance of learning a musical material with a teacher is emphasized, especially when it comes to persons with special abilities - visual impairments. Existing software, for example Finale, Sibelius and other music editors provide the ability to change the typed music text, its slowdown, and solfeging. Although this innovation is not capable of becoming a complete substitute for a nocturnal text, typed in Braille, it becomes a good alternative. In modern art education there are a number of problematic moments. First of all, despite the fact that the issue of introducing inclusive education in the Ukrainian space has been actualized, the practical implementation of this task involves a number of difficulties. Development and musical education in the guitar class by specialty involves the introduction of computer equipment and technically computer equipment during classes, which will simplify the process of learning and the subsequent reproduction of a musical text.

Key words: computer programs; guitar; higher education institution; inclusive education; musical editors.

Стаття надійшла до редакції 25.04.2019

Прийнято до друку 30.05.2019